

PRZEGLĄD PRAC ZWIĄZANYCH Z DZIEJAMI KOŚCIOŁA NA ŚLĄSKU

„KWARTALNIK OPOLSKI”

- 19 (1973), z. 4: K. Pawlik, *Ze studiów nad średniowieczną biblioteką kolegiaty otmuchowsko-nyskiej*; J. Pośpiech, *Ks. Adolf Hytrek (1853—1899)*.
20 (1974), z. 1: J. Pośpiech, *Ks. Józef Gregor (1857—1926)*.
20 (1974), z. 2: J. Pośpiech, *Ks. Michał Przywara (1867—1906)*.

„ŚLĄSKI KWARTALNIK HISTORYCZNY — SOBÓTKA”

- 28 (1973), z. 4: T. Kozaczewski, *Fundacje klasztorne Henryka Brodatego i Henryka Pobożnego. — Zagadnienie wielkości i chronologii fundacji*; L. Niedziela, *Polonizacja klasztoru dominikańskiego we Wrocławiu w latach 1606—1608*.

„NASZA PRZESZŁOŚĆ”

40 (1973) ss. 257 + 3 nlb. W odróżnieniu od poprzednich tomów poświęconych jednej tematyce w tomie 40 omawia się różne zagadnienia, wśród których praca ks. L. Piechnika T J, o początkach Akademii Wileńskiej (1569—1600), uczelni, która wywarła również wpływ na rozwój szkolnictwa śląskiego, zajmuje dwie trzecie księgi i zasługuje na szczególną uwagę (ss. 15—173). W dziale rzadko ukazujących się recenzji znalazło się szczegółowe sprawozdanie ks. bpa W. Urbana o pracach ks. prałata Józefa Gottschalka o św. Jadwidze śląskiej.

41 (1974) ss. 291 + 2 nlb. Spośród pięciu artykułów wysuwamy na poczesne miejsce elaborat S. Julity Marii Nędzy o Zgromadzeniu Sióstr Służebnic Najsw. Serca Jezusowego (ss. 135—243). Wśród recenzji spotkalismy się również ze wzmianką o drugim tomie „Studiów z historii Kościoła w Polsce”.

„ARCHIWA, BIBLIOTEKI I MUZEA KOŚCIELNE”

- 27 (1973) ss. 400, przynosi dwa godne uwagi opracowania: 1) Ks. bpa W. Urbana o Muzeum Archidiecezjalnym we Wrocławiu oraz katalogu jego zbiorów, 2) Bibliografię publikacji pracowników Sekcji Historii na Wydziale Nauk

Humanistycznych i Instytutu Geografii Historycznej Kościoła w Polsce Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego z lat 1918—1971, w opracowaniu J. Ziolk a.

„WROCŁAWSKIE STUDIA TEOLOGICZNE — COLLOQUIUM SALUTIS”

3 (1971), ss. 302 + 2 nlb. zawiera cztery artykuły o treści historycznej. Ks. bp. W. Urban poruszył sprawę *Żywotów biskupów wrocławskich* pióra Józefa Lompy i zajął się zagadnieniem przyczyn, które skłoniły Lompę do zestawienia nigdy nie opublikowanych biografii biskupich. J. Drabina opisując stosunki dyplomatyczne Wrocławia ze Stolicą Apostolską w latach 1464—1465, wrócił do swego ulubionego tematu — postaci Jerzego z Podiebradu. Ks. G. Ćwiek w analizie składu i nastrojów kapituły wrocławskiej za rządów biskupa-królewicza Karola Ferdynandá (1625—1655) wykorzystał materiał zgromadzony przy przygotowaniu pracy doktorskiej, o której relacjonowaliśmy w poprzednim tomie „Śląskich Studiów Historyczno-Teologicznych”. Ks. J. Dębski podał dzieje głównego ołtarza katedry wrocławskiej w latach od 1591 do 1945 r.

„STUDIA HISTORYCZNE”

17 (1974), z. 2, S. Gawęda, *Świadczenia finansowe Polski na rzecz Kurii papieskiej w średniowieczu*. Uwzględniono również Śląsk.

Z publikacji zwartych: *Encyklopedia Katolicka*, t. I: A-Baptyści, pod red. F. Gryglewicz, R. Łukaszyka i Z. Sułowskiego, Lublin 1973, ss. XVII + 44 + 1312. Oto pierwsze spostrzeżenia: „Errata”, zawiera 223 błędy, spostrzeżone dopiero po wydaniu dzieła, mimo dwunastoosobowego zespołu korektorskiego. Pod hasłem „Abstynencja” zauważyliśmy następujące sprawozdanie o ruchu abstynenckim w okresie zaborów: „Na Górnym Śląsku przybrał charakter masowy dzięki działalności ks. J. Kapicy, ale przygasił wskutek epidemii nieurodzaju oraz sytuacji społeczno-politycznej. Odżył po 1918 r.” Zachodzi tu oczywiście pomyłka: Uwagi dotyczą ks. Ficka. Chodziło o nie spotkaną nigdzie indziej żywiołową akcję, więc należało jej poświęcić przynajmniej osobny akapit. Śląsk Cieszyński w ogóle pominięto. Nie wymieniono Alberta ze Siecienia, wychowanka klasztoru wrocławskiego, w latach 1478 do 1502 jednego z głównych reformatorów zakonu dominikańskiego. „Alumniaty” były nie tylko papieskie, ale tak samo diecezjalne, jak np. we Wrocławiu. Poza tym jest to znakomita rzecz, jako encyklopedia zupełnie wystarczająca i na czasie. Obyśmy się tylko doczekali kompletu. Z działu historii Kościoła ukazała się praca ks. B. Kumor, *Historia Kościoła, cz. I: Starożytność chrześcijańska*, Lublin 1973, ss. 292, (Dalsze części w druku wzgl. w opracowaniu). Oprócz tego: *Zakony męskie w Polsce w 1772 roku*, pod red. L. Bieńkowskiego, J. Kłoczowskiego i Z. Sułowskiego, Lublin 1972, ss. 344 + 36 map. Pozycja ta jest wstępem do wielotomowych *Materiałów do Atlasu Historycznego Chrześcijaństwa w Polsce*. Uwzględnia ona w dużej mierze dawne biskupstwo wrocławskie, które wówczas należało do metropolii gnieźnieńskiej. Wydawnictwo zostało wysoko ocenione w recenzjach „Kwartalnika Historycznego” 1973, nr 3 oraz w „Sobótce” 1974, nr 2. Nie możemy też pominąć *Acta capituli vratislaviensis 1500—1562*, których wydania podjął się A. Sabisch. Na razie ukazał się t. I, 1500—1513, ss. LXIX + 617 i Cz. II, 1514—1516, ss. 619—1000, Köln 1972. Acta zawierają 1049 protokołów. Brakuje jeszcze

dwóch tomów. Po ośmiu latach ukazał się *Zbiór dokumentów katedry i diecezji krakowskiej*, cz. II, 1416—1450, wyd. S. Kuraś, Lublin 1973, ss. XXXIV + 634. Zawiera on tylko dwa dokumenty dotyczące części górnośląskiej, należącej kiedyś do diecezji krakowskiej. Jest to dokument z r. 1437 o wikarym z Lubczy oraz dokument z r. 1439 o uprawnieniach Miechowitów do duszpasterstwa w parafiach własnego patronatu. K. Mieszkowski, *Studia nad dokumentami katedry krakowskiej XIII w.*, Kraków 1974, ss. 160, przeprowadza paleograficzną i dyplomatyczną analizę XIII-wiecznych dokumentów katedralnych, które dopiero pod koniec stulecia przekształciły się w zorganizowaną dokumentację, dotyczącą również terenów śląskich. Ks. bp W. Urban pracę: *Z dziejów duszpasterstwa w archidiecezji legnickiej w czasach nowożytnych do XIX wieku*, Wrocław 1973, ss. 171 oparł głównie na protokołach wizytacyjnych z XVII i XVIII w. *Studia z dziejów liturgii w Polsce* stanowią pracę zbiorową M. Rechowicza i W. Schenka, Lublin 1973, ss. 392. Studium z dziejów kultu Maryjnego i wspólnot chrześcijańskich jako 16 tom „*Studia Ecclesiastica*” ogłosiła K. Kuźmak pt. *Bractwa Matki Boskiej wspomóżycielki chrześcijan na ziemiach polskich w XVIII stuleciu*. Obszerny materiał przedstawia T. Kudryk, *Nekrologi Sióstr Służebniczek Najśw. Maryi Panny Niepokalanie Poczętej*. Warszawa 1972, t. I: 1864—1939, ss. 383, t. II: 1940—1963, ss. 518. Ukazało się kilka publikacji o sztuce kościelnej: M. Bukowski, *Katedra Wrocławska*, Wrocław 1973, ss. 190. (To samo wydano w języku niemieckim we Wrocławiu 1974, ss. 180). Znacznie skromniejsza jest broszurka E. Malachowicza, *Katedra Wrocławska*, Wrocław 1974, ss. 46 + 2 nlb. Natomiast A. Tomaszewski opracował problem: *Romańskie kościoły z emporami zachodnimi na obszarze Polski, Czech i Węgier*, Wrocław 1973, ss. 360. Inny, często już omawiany temat, wybrała K. Mączewska-Pilch: *Tympanon fundacyjny z Olbina na tle przedstawień o charakterze donacyjnym*, Wrocław 1973, ss. 152 + ilustracje. H. Dziurla w pracy pt. *Krzyszów, Wrocław 1974*, ss. 200 + ilustracje ujął monograficznie zespół architektoniczny dawnego opactwa cystersów z kościołem z XVIII w. M. Dzierżyńska w monografii pt.: *Drewniana rzeźba gotycka w powiecie kłodzkim*, Kłodzko 1973, ss. 44 + 11 tabl. omówiła wszystkie ciekawsze zabytki, które się jeszcze zachowały. W „*Biuletynie Historii Sztuki*”, 35 (1973), nr 2 J. Bąk ogłosił artykuł o późnogotyckiej chrzcielnicy w kościele NMP na Piasku we Wrocławiu.

PRZEGŁĄD ARTYKUŁÓW ZWIĄZANYCH Z HISTORIĄ ŚLĄSKA

„ZARANIE ŚLĄSKIE”

36 (1973), z. 4: zawiera przegląd dotychczasowego dorobku. K. Popiołek przedstawia naukowe badania historyczne w województwie katowickim, W. Zieliński dorobek katowickiego ośrodka naukowego w zakresie badań nad dziejami Śląska do II wojny światowej, N. Kołomejczyk dzieje współczesne województwa katowickiego w pracach historyków; W. Mrozek o wkładzie naukowym środowiska śląskiego w dorobek socjologiczny; A. Gładysz pisze o socjologii w województwie katowickim w ujęciu bibliograficznym; B. Bazieliś o stanie badań etnografii śląskiej po 1945 r. ze szczególnym uwzględnieniem środowiska katowickiego, a W. Lubaś analizuje socjologiczne badania nad językiem mieszkańców Katowic. Poza tym w omawianym zeszycie M. Fazan pisze o gimnazjum polskim w Cieszynie jako ośrodku naukowym (1895—1922), W. Zieliński o śląskich zainteresowa-